Navštivte výstavu „Co srdce pojí, moře nerozdvojí: Čeští krajané v USA 1848–1918“ v Armádním muzeu Žižkov

9.4.2025 - | Vojenský historický ústav Praha

Výstavu mapující osudy našich krajanů, kteří odešli do USA - tehdy často označovaných jako "Nový svět" připravili pracovníci Vojenského historického ústavu Praha a Náprstkova muzea, které je součástí Národního muzea. Uvidíte na ní exponáty, které se podařilo získat do sbírek Náprstkova muzea a jsou dokladem spolkového života našich krajanů v Americe od poloviny 19. století do konce první světové války. Návštěvníci budou mít příležitost poznat osudy těch, kteří odešli za oceán s vidinou lepšího života, ale zároveň si uchovali svůj jazyk, kulturu a vazby na starou vlast.

Na vernisáži promluvili ředitel Vojenského historického ústavu Praha, brigádní generál Aleš Knížek a ředitel Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur Zdeněk Šámal.

„Jsem rád, že pokračuje spolupráce Národního muzea a Vojenského historického ústavu Praha. Mám velkou radost, že kolegové Michal Cáp a Ondřej Crhák se podívali na působení našich předků, kteří odešli do Ameriky a zapojili se do tamního života a podíleli se na budování USA. Dodnes se s řadou potomků můžeme potkávat. Cestování po USA a po místech, kde jsou české krajanské hřbitovy opečovávané místními komunitami jsou pro mne vždy velmi silným zážitkem. A jsem nesmírně rád, když někteří z nich přijedou a můžeme jim ukázat naše muzeum," uvedl při zahajovací řeči výstavy ředitel Vojenského historického ústavu Praha, brigádní generál Aleš Knížek.

Vyzdvihl skutečnost, že se tuto výstavu podařilo zorganizovat s Náprstkovým muzeem, které vede jeho dlouholetý kamarád Zdeněk Šámal. „Já mám navíc k tomuto muzeu velmi osobní vztah, protože jsem si tam chodil od mala hrát, jelikož je to blízko místa, kde bydlím. A mám velkou radost, že toto mé srdcové muzeum vede pan Šámal, který prokazuje, že má velký vztah k historii a stává se z něj skvělý muzejník," řekl Aleš Knížek. Podotkl, že právě otvíraná výstava není jedinou spojitostí Česka a Ameriky. „Na konci dubna otevřeme výstavu "1945-Voláme všechny Čechy!" a tam bude také exponát, který propojuje obě země. Mohu prozradit, že jde o americkou vlajku, která na konci války vznikla v Čechách," dodal Knížek a na závěr poděkoval grafičce výstavy Andree Bělohlávkové a Jiřímu Vodenkovi, který výstavu se svými kolegy nainstaloval.

„Jsem velice rád, že se podařilo společný nápad zrealizovat a poděkovat autorům Ondřeji za to, že přišli s nápadem a ukázali, že má-li člověk nápady a znalosti, dá se i z mála vytěžit hodně. Zároveň děkuji všem kolegyním a kolegům z Náprstkova muzea, kteří vyhledávali dokumenty a artefakty a dotáhli to do zdárného konce," řekl Zdeněk Šámal, ředitel Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur, které je součástí Národního muzea.

„Původně jsme si s Ondřejem říkali, že zmapujeme působení Čechů v americké občanské válce Severu proti Jihu. Ale jak jsme nad tím tématem přemýšleli a diskutovali, tak došli k tomu, že by nebylo špatné zmapovat, jak se vlastně naši předci do Ameriky dostali a jak se etablovali. Navíc jako vojenští historici víme, že krajanské komunity měly zásadní vliv na vznik Československa, takže nás zajímalo, jak se zkušenost ze zahraničí promítla zpět do Česka. A našli jsme ve sbírkových fondech řadu předmětů, za což děkuji kolegům kurátorům, že mi byli nápomocni. Pak jsme se shodli na tom, že stojí za to ukázat, jaké předměty máme i doklady o tom, jak se naši předci Amerikou inspirovali. Takže návštěvníci uvidí, jak v našich zemích vznikal skauting, nebo reenactmentem americké

občanské války, " řekl historik Vojenského historického ústavu Praha Michal Cáp s tím, že tuto část najdou návštěvníci v závěrečné části výstavy.

Ondřej Crhák ho doplnil, že při pátrání ve sbírkách jim přišlo, že by bylo škoda nespojit bohaté sbírky, které obě instituce mají. „Jsem velice rád, že se to nakonec povedlo a chtěl bych poděkovat kolegyním ze sbírkového fondu Náprstkova muzea a také z Archivu, kde je těch materiálů opravdu hodně, což samozřejmě uvidíte na vlastní oči na výstavě. Já všem, kdo na výstavu přijdou přeji, aby se jim líbila a aby se něco nového dozvěděli, protože je to opravdu velice zajímavé," dodal spoluautor výstavy, historik Náprstkova muzea Ondřej Crhák.

Nahlédnutí na cestu za lepším životem

Hlavní tematické celky výstavy se zaměřují na důvody emigrace – zejména ekonomickou, sociální, politickou nebo náboženská situaci, na každodenní život krajanů v novém světě, jejich pracovní uplatnění, spolkovou činnost, vztahy s domovinou a roli, kterou sehráli při vzniku samostatného Československa v roce 1918. Návštěvníci se seznámí s příběhy jednotlivců i celých rodin, které se usazovaly především v oblastech, jako byly Chicago (to po Praze a Vídni bývalo třetím největším „českým“ městem), Texas či Nebraska.

Emigrace z českých zemí do Spojených států začala nabírat na intenzitě po roce 1848. Ekonomické potíže, politické represe a touha po svobodě přivedly tisíce lidí do nového světa. První osadníci se často věnovali zemědělství, postupem času se však uplatňovali i v průmyslu, obchodu či školství. Výstava přibližuje jejich každodennost prostřednictvím dobových fotografií, dokumentů i osobních příběhů.

Češi v Americe a vznik Československa

Silnou roli sehráli čeští krajané v USA. Stejně jako jiné skupiny imigrantů, čeští krajané se v uniformě armády Spojených států účastnili řady konfliktů. Služba v armádě totiž umožnovala nejen získat občanství, ale byla také způsobem, jak zlepšit svoje společenské postavení. Byli rovněž nepostradatelnou součástí snah o vznik samostatného Československa, ať už diplomatickou podporou, či materiální pomocí. Během první světové války podporovali odbojové aktivity a podíleli se na formování československé zahraniční politiky. Klíčovou roli v tomto úsilí sehrál například Tomáš Garrigue Masaryk, který v roce 1918 podnikl cestu do Spojených států a získal podporu tamní komunity.

Výstava **"Co srdce pojí, moře nerozdvojí"** přináší nejen historická fakta, ale i osobní rovinu vyprávění. Vychází z bohatého archivního materiálu, včetně korespondence, kronik a tiskovin krajanských spolků. Výstava bude otevřena až do 30. září v prostoru označovaném jako Dočasné výstavy II.

https://www.vhu.cz/navstivte-vystavu-co-srdce-poji-more-nerozdvoji-cesti-krajane-v-usa-1848-1918-v-armadnim-muzeu-zizkov